

Demokrasi Hareketleri I

– AytenDirier · 05 Aralık 2009

Ayten Dirier

Demokrasi belirli bir zaman için halkın, seçme ve seçilme hakkını eşit oy aracılığıyla kullanıp, sınırı belli bir kurallar bütünü olan yönetim şeklini belirlemesidir. Demokrasinin organları olan Anayasa, Parlâmento(Meclis), Siyasi Partiler, Sivil Toplum Örgütleri ve Güvenlik Kuvvetleri'nin belli bir uyum içinde çalışması bu yönetimde esastır.

Demokrasi sınırsız özgürlük olmayıp, birey haklarının sınırı, diğer bireyin haklarının başladığı yerde biter... İnsanlık bu kavramı kolay anlayamamış, demokrasi ruhuyla övünen Batı bile bu anlayışı 700 yıllık kanlı mücadeleler, ihtilâllerden sonra benimsemiştir.

I-BATI' DA DEMOKRASİ HAREKETLERİ

Doğrudan, Özgürlükçü ve Bütüncül çeşitleri olan demokrasi; gerçek anlamda(doğrudan) ilk kez Antalya'ya bağlı Ksantoss şehir devletinde uygulanmış olup, bugün demokrasinin beşiği sayılan Yunanistan'da ise Platon tarafından "Ayak takımının yönetimi!" olarak tanımlanmıştır. M.Ö.IV.yüzyılda uygulanan Atina demokrasisinde; -nasıl demokrasiye artık- kadınlar, köleler ve o şehirde doğmamış yabancılar oy kullanamazdı.

Roma İmparatorluğu döneminde, Temsili Demokrasiye yakın asillerin etkin olduğu elitist bir demokrasi uygulanmaktaydı. Halk sınıflarının durumuna göre belirlenen haklar, Hindistan'da da Kast Sisteminde uzun süre etkili oldu.

İngiltere'de 1265'te yurtsuz John'a imzalatılan Magna Carta(Büyük Şart) ile Anayasal düzen yolunda ilk adım atılmış; Kralın bazı yetkilerinden vazgeçmesi, kanunlara uygun davranması ve hukukun kralın isterlerinden daha üstün olduğunu belirleyen bu belge doğrultusunda ilk seçim 1265 yılında yapıldı. Kısıtlamalar nedeniyle halkın çok azının katılabildiği bu deneme, diğer Avrupa ülkelerinde de denenmiş, ama katılım erkek ve vergi durumuna bağlandığı için gerçek anlamda demokrasi uygulanamamıştır. İngilizler 1648'de Cromwell önderliğinde ayaklanıp, kralın kaçmasının ardından cumhuriyeti ilan ettiler. Cromwell 1658'de ölünce yeniden krallık yönetimine geçildi. Bir süre sonra halk yeniden ayaklandı ve tahta geçen krala İngiltere İnsan Hakları Bildirgesi'ni (Bill of Rihts) kabul ettirdi. Bundan böyle kral, devlet işlerini parlâmentoya danışmadan yapamayacaktı. Böylece parlâmenter yönetim İngiltere'ye kesin olarak yerleşti.

Demokrasinin ivme kazanması 1776 Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve 1789'daki Fransız İnsan ve

Yurttaş Hakları Bildirisi ile hızlanıp, dalga dalga tüm Dünyaya yayıldı ve imparatorlukların sonunu hazırladı. Ama Amerika'daki iç savaş, köleliğin kaldırılması ve siyahların eşit oy kullanması(güneyde 1960'ta) acı dolu uzun yıllardan sonra gerçekleşirken; Avrupa'da Napolyon ile rafa kaldırılan demokrasi1830 ve1848 İhtilâlleri sonucunda geri geldi.

I.Dünya Savaşı'ndan sonra imparatorlukların yıkılmasıyla ortaya çıkan birçok devlette Özgürlükçü Demokrasi(Çok Partili) uygulanmaya başlandı. 1929-1930 ekonomik buhranı ise Bütüncül Demokrasi(Tek Partili)'nin etkin olmasına ve diktatörlüklere yol açtı.

II.Dünya Savaşı'nın ardından Dünya Özürlükçü Demokrasi'yi uygulayan Batı Bloğu ile Bütüncül Demokrasi'yi uygulayan Doğu Bloğuna ayrılıp, her iki taraf da diğerine kendi rejimini ihraç etmeye başladı. Soğuk Savaş adını alan bu yarış 1989'da Sovyet Bloğu'nun parçalanmasıyla son buldu. XXI. yüzyılda liberal görüşü her yerde etkin kılma maskesi altında, gerçekte enerji kaynakları ve stratejik coğrafyalara sahip olmanın yattığı bir demokrasi mücadelesine dönüştü. Bu mücadele Orta Doğu, Afganistan'da sürdürülüyor gibi görünse de, merkezi yurdumuzdur. 25 Şubat 2003'te TBMM'ne sunulan 1 Mart Tezkeresi'nin ardındaki gelişmeler tesadüfi değil, ta 1990'da hazırlanan senaryoların bir devamıdır.

*

./ Gelecek bölüm: Türkler'de Demokrasi Hareketleri